

Helena Javornik

Žan Vantur

Helena Javornik. Povzeto po Helena Javornik tarča dopinskih obtožb. (8. Maj 2008). Delo. Pridobljeno s <https://www.delo.si/sport/helena-javornik-tarca-dopinskih-obtozb.html>.

Helena Javornik je slovenska tekačica na dolge razdalje, ki je specializirana za vse razdalje od 1500 metrov do maratona. Rodila se je 26. marca 1966 v Celju. Še vedno drži trenutni državni rekord na 10.000 metrov, ki ga je dosegla na olimpijskih igrah leta 2004. Nastopila je na številnih tekmovanjih in tudi na treh olimpijadah, in sicer na poletnih Olimpijskih igrah v Atlanti leta 1996, poletnih Olimpijskih igrah v Sydneyju leta 2000 in prav tako na poletnih Olimpijskih igrah v Atenah leta 2004 (»Helena Javornik«, b.d.). Zaradi suma zlorabe nedovoljenih sredstev pa ni smela nastopati na poletnih Olimpijskih igrah v Pekingju leta 2008. V svoji karieri je bila osumljena zlorabe dopinga dvakrat. Prvič leta 2006, ko je bila oproščena krivde, in drugič leta 2008, ko je dobila prepoved nastopanja za dve leti. Po preteku kazni leta 2010 se je odločila, da s profesionalnim tekom ne bo več nadaljevala in se od takrat naprej udeležuje samo še rekreativnih prireditev (»Biografija«, 2015).

Kot rečeno je bila Helena prvič osumljena jemanja nedovoljenih sredstev že leta 2006. Testiranje je takrat potekalo v Barceloni. Testi so pokazali prekomerno količino eritropoetina. Naredili so tako test A kot tudi test B, oba testa pa sta vsebovala prekomerno vrednost dovoljenega eritropoetina pri športniku. Zelo zanimivo pa je bilo, da sta se oba testa pri vsebnosti eritropoetina razlikovala (»Javornikova pozitivna«, 2006).

Javornikova je ves čas zanikala jemanje eritropoetina. Hkrati pa je bila zelo skeptična o pravilnosti obeh testov, saj naj bi bile pri tem narejene napake, ki so se pokazale pri razlikah v rezultatih obeh testov, ki bi morala biti popolnoma enaka (Šemrov, 2006).

Napake so se zgodile pri testiranju v Barceloni, kjer so bili rezultati prvega testiranja znani šele po 27 dneh. Za drugo testiranje vzorca B pa so bili rezultati znani že po 3 dneh. Pri Svetovni antidopinški komisiji pa je določeno, da morajo biti rezultati znani po največ desetih delovnih dneh od testiranja. Prišlo je tudi do takšnih težav, da so morali zaradi nejasnih rezultatov vzorca B še enkrat testirati vzorec B iz iste stekleničke, a so ves urin porabili že za prvo testiranje vzorca B. Zato so za ponovno testiranje uporabili material ene izmed stopenj priprave za prvo analizo vzorca B, kar pa ni pravilno (»Javornikova pozitivna«, 2006).

Naslednja napaka, ki se je pojavila, je bila, da niso imeli podatkov o temperaturi, pri kateri je urin potoval od mesta odvzema do mesta testiranja. Če je bila temperatura nepravilna in ni bila okoli ledišča, so se lahko sprožili metabolni procesi, ki imajo vpliv na proteine. Med te proteine pa uvrščamo tudi eritropoetin, kar pomeni, da so se lahko zgodili ob nepravilni temperaturi pri prenosu vzorca iz enega mesta na drugo mesto metabolni procesi, ki so vplivali na

rezultate vzorca in tako na vsebnost eritropoetina v vzorcu. Druga večja težava pri EPO je, da se rezultati analize vedno odčitavajo subjektivno. In iz analiz, ki so jih prejeli, ni bilo mogoče z gotovostjo dokazati, da si je atletinja pomagala z eritropoetinom (»Helena Javornik pozitivna na dopinskem testu«, 2006). Helena je nato v naslednjih mesecih skupaj z mnogimi strokovnjaki poskušala dokazati, da lahko v njenem telesu pri maksimalnem naporu pride do takšne reakcije, da se ob nepopolnoma natančnih metodah ugotavljanja eritropoetina pri športniku pojavi sum, da je bil dodan umetni eritropoetin (»Biografija«, 2015).

Skupek vsega tega je bil, da so Heleni Javornik ukinili suspenz. V postopku je bilo preveliko vprašajev in subjektivnih mnenj, da bi Heleno poslali na disciplinsko komisijo. Antidopinška komisija Atletske zveze Slovenije se je odločila, da Heleni ugotodi. Sledila pa ji je tudi Mednarodna Atletska zveza (IAAF), ki se je odločila enako in jo oprostila krivde (»Biografija«, 2015).

V času, ko se je Helena borila, da dokaže, da ni kriva, pa je bila primorana izpustiti evropsko prvenstvo (7. – 13. avgusta), ki pa ga je uradno odpovedala zaradi poškodbe (»Helena Javornik pozitivna na dopinskem testu«, 2006).

Leta 2008 pa se je Heleni zgodila ista stvar. Tokrat pa je bila testirana 9. marca na Dunaju, ko je odtekla polmaraton. Test je bil ponovno pozitiven in šlo je za isto stvar kot je šlo v prvem primeru leta 2006, in sicer za rekombinantni eritropoetin (rhEPO). Helena se je znova skušala izogniti kazni in je uporabila pomoč številnih strokovnjakov (»Biografija«, 2015). Pomembno vlogo pa je imel tudi Helenin mož in hkrati trener, ki je bil ob njej ves čas, ko je trenirala in v času testiranja, tako kot tudi že leta 2006, ko je bila prvič testirana pozitivno. Tudi tokrat je bil razplet zelo podoben kot v prvem primeru, ko je bila Helena pozitivno testirana. Po zaslišanju, ki je trajalo 4 ure in pol, je antidopinška komisija Atletske zveze Slovenije odločila, da Helena Javornik ni kršila antidopinških pravil, zato je Heleno, tako kot že leta 2006, ponovno oprostila (»Helena Javornik osem ur na zaslišanju«, 2008).

Vendar pa se IAAF z odločitvijo Atletske zveze Slovenije ni strinjala in Heleni ni oprostila, temveč jo je postavila pred Mednarodno

športno arbitražo (CAS) v Lausanni (»Biografija«, 2015). Tam je potekalo zaslišanje, ki je trajalo več kot 8 ur.

Helena se je na vse pretege in vso močjo, tudi s pomočjo strokovnjakov, trudila, da bi dokazala, da ni kriva, vendar pa ji ni uspelo. Pri CAS si niso mogli privoščiti, da bi jo oprostili, saj bi lahko prišlo do še več takšnih primerov in izkoriščanj. Zato so se po treh mesecih pri CAS-u odločili, da ji dodelijo kazen dveh let prepovedi nastopanja na tekmovanjih in brez denarne kazni. Zanimivo je to, da so ob sprejetju takšne odločitve nasprotovali svojim lastnim pravilom. Namreč Helena bi morala plačati vse stroške odločanja CAS-a in stroške testa B, kar se zgodi, če športnika razsodijo za krivega. V njenem primeru pa CAS tega ni storil in Heleni ni bilo treba plačati kazni (»Biografija«, 2015).

Helena je ob suspenzu in odločanju, ali je kriva ali ne, prenehala tekmovali, vendar je trenirala še naprej, saj je verjela in bila prepričana, da se bo stvar odvila v njeno korist. Kar pa se ni zgodilo in ostalo je pri kazni dveh let prepovedi nastopanja. Kot sem že zgoraj omenil, se je Helena po preteku kazni leta 2010 odločila, da s tekom na profesionalni ravni ne bo več nadaljevala. Njen glavni razlog pa niso bila leta in nezmožnost, ampak vrsta razočaranj, ki jih je doživela v zadnjih letih. Od takrat naprej se udeležuje samo

še rekreativnih prireditev. Začela pa se je ukvarjati tudi z vodenjem rekreativnih in individualnih vadb, masažo ter sojenjem v atletiki (»Biografija«, 2015).

Literatura

1. Biografija. (2015). *Helena Javornik*. Pridobljeno s: <https://helenajavornik.si/biografija/>
2. Helena Javornik. (b.d.). In *Wikipedia*. Pridobljeno 24. februarja 2020, s https://en.wikipedia.org/wiki/Helena_Javornik
3. Helena Javornik osem ur na zaslišanju. (12.12.2008). *24.ur*. Pridobljeno s <https://www.24ur.com/sport/ostalo/helena-javornik-osem-ur-na-zaslisanju.html>
4. Helena Javornik pozitivna na dopinškem testu. (10.9.2006). *Delo*. Pridobljeno s <https://www.delo.si/sport/helena-javornik-pozitivna-na-dopinskem-testu.html>
5. Javornikova pozitivna. (10.9.2006). *24.ur*. Pridobljeno s <https://www.24ur.com/sport/javornikova-pozitivna.html>
6. Šemrov, U. (6.10.2006). Urin maratonke Helene Javornik je nekam izginil. *Dnevnik*. Pridobljeno s <https://www.dnevnik.si/204980>

Jolanda Čeplak

Lea Janežič, Zala Košir in Nina Pavlič

Kariera

Jolanda Čeplak oziroma Jolanda Bogataj je bivša slovenska atletinja, rojena leta 1976. Velja za eno najbolj poznanih športnic v zgodovini Slovenije. Kot otrok je živela v Velenju in tam tudi trenirala vse do leta 2003, nato pa začela trenirati v atletskem klubu Kladivar v Celju. Že v mladih letih pri štirinajstih se je izkazala, imela je zelo dober čas na 800 metrov, in sicer 2:10,55. Kasneje na mladinskih tekmovanjih je izkazovala svoje izjemno dobre tekaške sposobnosti in osvajala zelo dobre rezultate. Precej uspešna pot se je začela 1999 z novim trenerjem Alešem Škobernetom, ki je bil njen trener do leta 2007. Spremenila je svoj slog teka in začela delati na moči in hitrostni vzdržljivosti, kar pa se je zelo poznalo na njenih še boljših rezultatih (Milinković, 2006). Jolanda je šele kasneje začela tekmovali na 800 m in tudi dosegla velike uspehe na tekmovanjih Mednarodne atletske zveze. Sprva kot mlada tekačica pa je še tekla na različno dolge razdalje. Tako je postala tekačica na srednje proge. Dolgo časa je bila njena nepremagljiva tekmica Maria Mutola. Leto 2002 velja za eno najuspešnejših sezon, saj je postala svetovna dvoranska rekorderka na 800 metrov s časom 1:55,82. S tem časom

Jolanda Čeplak s svetovnim rekordom (Viškovci, 2018).

je dokazala, da se to razdaljo lahko preteče pod dvema minutama ter s tem dosegla najboljši rezultat na svetu na evropskem prvenstvu in trinajsti najboljši rezultat vseh časov. Pridobila je tudi naziv najboljša športnica Slovenije leta 2002. Kasneje je na Olimpijskih igrah 2004 osvojila bronasto olimpijsko medaljo. Imela je kar nekaj uspehov, zato je svojo uspešno pot nadaljevala nekaj časa v Monaku. Zadnje tekmovanje, ki ji je prineslo medaljo, je bilo leta 2007 v Birminghamu, nato je sledil zaton kariere. Z 18. 6. 2007 se je njena kariera močno nagnila v negativno smer, saj je bila pozitivna na protidopinškem testu (Hauptman, 2016).

Doping test

Mednarodna atletska zveza (IAAF) je leta 2007 izvajala protidopinško testiranje izven tekmovanj. Jolanda Čeplak je bila testira-